ואין מונין לשבתות דבר אחר [א]נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות מאי דבר אחר ה"ק וכי תימא שבת נמי זימנין דמיקלע יום ל' בשבת דאי נטע ההוא יומא הוא דסלקא ליה שתא ואי לא לא סלקא ליה שתא ת"ש דבר אחר נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא [ב]באתריה דרבי יהודה חמירא להו שביעית [א]דההוא דאמר ליה לחבירו דייר בר דיירתא אמר ליה אנא לא אכלי פירי דשביעית כוותך תא שמע [ג]אכל תרומה טמאה משלם חולין טהורין שילם חולין טמאים מהו אמר סומכוס משום ר"מ בשוגג תשלומיו תשלומין במזיד אין תשלומיו תשלומין וחכ"א אחד זה ואחד זה תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורים והוינן בה במזיד אמאי אין תשלומיו תשלומין תבא עליו ברכה דאכיל מיניה מידי דלא חזי ליה בימי טומאתו וקא משלם ליה מידי דחזי ליה בימי טומאתו ואמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מחסרא והכי קתני [ב]אכל תרומה טמאה משלם כל דהו [ד]אכל תרומה טהורה משלם חולין טהורים שילם חולין טמאין מהו סומכוס אומר משום ר"מ בשוגג תשלומיו תשלומין במזיד אין תשלומיו תשלומין וחכ"א [ג]אחד זה ואחד זה תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורין ואמר רב אחא בריה דרב איקא הכא קנסו שוגג אטו מזיד איכא בינייהו [ה](דר"מ סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד וחכ"א קנסו) הכי השתא התם גברא לשלומי קא מיכוין אנן ניקום וליקנסיה ת"ש [ו]דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה אמר לך ר"מ הכי השתא התם גברא לכפורי קא מכוין אנן ניקום ונקנסיה תא שמע [ד][ז]המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל הכי השתא התם גברא לתקוני קא מיכוין אנן ניקום וליקנסיה תא שמע [ה][ח]המטביל כלים בשבת בשוגג ישתמש בהן במזיד לא ישתמש בהן הכי השתא התם גברא לטהורי מאני קא מיכוין אנן ליקום וליקנסיה ורמי דר' יהודה אדרבי יהודה בדרבנן דתניא

נפלו

ואין מונין. נטיעותיהן לשבתות שאין מונין ימים לנטיעה אלא שנים לפיכך אין הדבר ידוע לזמן מרובה שנטע בשבת: מאי דבר אחר. למה ליה לאתויי טעמא אחרינא: הכי קאמר וכי תימא שבתות נמי. זימנין דצריך למימני דתניא(ט) הנוטע ערב שביעית ל' יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה לשני ערלה דשלשים יום בשנה חשובין שנה ומותר לקיימן בשביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה לא עלתה לו שנה ואסור לקיימן בשביעית הלכך זמנין דשבת זו שנטע זה הויא יום שלשים לפני ר"ה ומונין אותו שנה ואי הוה בציר ההוא יומא לא הוה סליק ליה שתא ולאחר זמן כשאוכלין מן הפירות לסוף שתי שנים ואומרים למה הותרו פירות הללו לשתי שנים ואומר להם השלשים שלפני ר"ה חשובין שנה ומזכירים שנטע בשבת וליקנסוה: הא שמע דבר אחר נחשדו ישראל על שביעית. וליכא למיחש מתוך שהדבר ניכר אתי למישרי נטיעה בשביעית: ולא נחשדו על שבתות. ואפילו יזכר ויודע הדבר לא אתי למישרי נטיעתא בשבת: דיירא בר דיירתא. גר בן גיורת: ס"ס. דרבי מאיר כדרבנן לא קניס שוגג: אכל תרומה. בשוגג ואפי' טמאה: משלם חולין טהורין. ולקמן פריך אמאי משלם טהורין. האוכל תרומה שוגג אינו משלם מעות אלא תבואה ואינו משלם תרומה אלא חולין מתוקנין ועל ידי תשלומין הן נעשין תרומה שנאמר ונתן לכהן את הקדש (ויקרא כב) על ידי נתינתו נעשו קודש אלמא דבר הראוי לחול עליו שם תרומה בעינן ולא מעות אבל האוכלה מזיד משלם מעות: בשוגג. אם בשוגג שילם שלא היה יודע שהן טמאין: תשלומיו תשלומין. ופטור באלו והן נעשין תרומה טמאה כמה שאכל: במזיד אין תשלומיו תשלומין. ולקמיה פריך אמאי: אחד זה ואחד זה. שוגג ומזיד: תשלומיו תשלומין. והן נעשין תרומה וממון כהן ואם קידש בהן אשה מקודשת: וחוזר ומשלם חולין טהורים. משום קנס ואינן נעשין תרומה: והוינן בה במזיד אמאי אין תשלומיו תשלומין. אמאי קנסת ליה אמזיד דהני תשלומין הא לא הזיד בתשלומין גרועין: דאכל מיניה. תרומה טמאה דלא מצי למיכל בימי טומאה *דהאוכל תרומה בטומאת הגוף במיתה א) ואפילו היא טמאה: וקמשלם ליה. חולין טמאים דחזו ליה בימי טומאה. ואע"ג דסוף סוף הן נעשין תרומה ולא חזו ליה דהא טמאה היא מיהו חולין טמאין מיכוין לשלומי ולא ידע דהם נעשין תרומה: משלם כל דהו. כל שהוא חולין בין טהורין בין טמאין: בשוגג תשלומיו תשלומין. דהא אוכל תרומה שוגג לפי מדה משלם ולא לפי דמים. ואע"ג דהך (י)טומאה גריעא מההיא דאכל תשלומין הן מדאורייתא ורבנן נמי לא קנסוהו הואיל ושגג בתשלומין: במזיד. שידע שטמאין הן: אין תשלומיו תשלומין. דקנסוהו רבנן שמתכוין להפסיד כהן: ואמר רב אחא בריה דרב איקא. ביבמות בהאשה רבה (דף צ.) דמזיד נמי דקאמר ר' מאיר אין תשלומיו תשלומין להפטר לגמרי קאמר כלומר שצריך לחזור ולשלם חולין טהורין כרבנן ובשוגג הוא דפליג אדרבנן לרבי מאיר לא קנסו שוגג אטו מזיד ורבנן קנסו. והא הכא איסורא דרבנן היא דמדאורייתא תשלומין מעליא נינהו דלפי מדה משלם וכי משלם טמאין אפי' במזיד איסורא דרבנן הוא דעבד ולא קניס רבי מאיר שוגג: לשלומי מיכוין. ואדם כשר הוא: ולאו ניקום ונקנסיה. על שגגתו. אבל מטמא ומדמע שוגג אינו מתעסק בטובה: בשוגג הורצה. דהציץ מרצה ומותר בשר באכילה: במזיד לא הורצה. מדרבנן וקנסא הוא לאסור בשר באכילה אבל בעלים נתכפרו והך זריקת מזיד איסורא דרבנן היא דמדאורייתא זורק לכתחילה דהציץ מרצה(כ): ולאו ניקום ונקנסיה. על שגגתו. וה"ה דמצי לשנויי הא מני רבי יהודה היא דלא קניס בדרבנן דהא לאו סתם משנה היא אלא ברייתא היא במנחות בהקומץ רבה (דף כה.) מיהו ניחא ליה לשנויי דאפי' תימא רבי מאיר היא: המעשר בשבת. איסור שבות דרבנן היא כדתנן במשילין (ביצה דף לו.) אלו הן משום שבות של מצוה אין מגביהין תרומות ומעשרות דמיחזי כמתקן והך המעשר בשבת סתם משנה היא במסכת תרומות (פ"ב מ"ג). וכן המטביל כליו מטביל נמי איסורא דרבנן היא במסכת ביצה בפרק י"ט (דף יח.) מפני שנראה כמתקן כלי. וכל הני רמינן דרבי מאיר אדרבי מאיר דקניס לעיל בדרבנן:

נפלו

וקמשלם מידי דחזי ליה בימי טומאתו. פירוש קודש שישלם אבל לאחר ששילם נעשה תרומה ולא חזי ליה: אבל תרומה טהורה ושילם חולין טמאין מהו כו' בשוגג תשלומיו תשלומין. לא כמו שפירש בקונטרס דקסבר דלפי מדה משלם דאפי' את"ל דלפי מדה משלם לא מיפטר אלא אם כן ישלם שיהו שוין להספיקה כשיעור תרומה טהורה שאכל דלא גרע מגזלן כדאמר התם כל היכא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא לא תבעי לך דלפי דמים משלם כי תיבעי לך דמעיקרא לא שויא אלא זוזא ולבסוף שויא ד' מ"מ במזיד אין תשלומיו תשלומין דאכל מידי דקפלי עליה זיכא ומשלם מידי דלא קפלי עליה זיכא: הכא בקנסו שוגג אטו מזיד כו'. בהאשה רבה (יבמות דף צ.) מעיקרא ס"ד דאין תשלומיו תשלומין כלל קא"ר מאיר ופריך מינה למאן דאמר אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ומסיק דאין תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורים כדרבנן ולא פליגי אלא בקנסו שוגג אטו מזיד כו': דם שנטמא וזרקו. וא"ת מאי קשיא ליה לר"מ והא לאו סתם מתני' היא דברייתא היא בהקומץ רבה (מנחות דף כה.) וי"ל דסמיך אסתם מתני' דכילד צולין (פסחים דף פ:) דתנן הפסח שנזרק דמו ואח"כ נודע שהוא טמא הציץ מרצה ודייק בגמ' טעמא דאח"כ נודע הא נודע ואח"כ נזרק לא ומייתי ברייתא דמפרשא בהדיא והך קושיא לרבינא דמפרש [בפ' כילד צולין] (שם) דשוגג קאי אזריקה דלרב שילא דמפרש דקאי אטומאה לא קשה מידי דטומאה דאורייתא: המעשר בשבת. משנה היא בפרק שני דתרומות (משנה ג) וכן ההיא דהמטביל כלים ופריך מינייהו משום דסתם משנה ר"מ היא ותימה דפריך ברישא מההיא דמעשר והיא שנויה שם בסוף: נפלו ונתפצעו. תימה דתניא בירושלמי בפרק בתרא דערלה נפלו ואח"כ נתפצעו בין בשוגג בין במזיד לא יעלו דברי ר"מ ורבי יהודה אומר בין בשוגג בין במזיד יעלו ורבי יוסי אומר שוגג יעלו מזיד לא יעלו טעמא דר"מ דקניס שוגג אטו מזיד טעמא דרבי יוסי כדאמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן כל האיסורין שריבה עליהם שוגג מותר מזיד אסור טעמא דרבי יהודה מפרש משום דכבר קנסו בידו פירוש כבר נתקלקלו פירותיו בשעת פציעה:

אמר

עין משפט
נר מצוה

סב א מיי' פ"א מהל' שמיטה ויובל הלכה יג סמג לאוין רסו:

סג ב ג מיי' פ"י מהל' תרומות הלכה כ:

סד ד מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלט סעיף ד:

סה ה מיי' שם הל' ח סמג שם:

◆

מוסף רש"י

דההוא דאמר ליה לחבירו. באתריה דר' יהודה, דייר בר דיירתא. גר בן גיורת (בכורות ל.). אכל תרומה טמאה. בשוגג, משלם חולין טהורין. דכתיב (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש, דבר הראוי להיות קדש (יבמות צ.). בשוגג תשלומיו תשלומין. אם בשוגג שילם טמאים, קסבר טהורים הם (שם). במזיד אין תשלומיו תשלומין. דקנסינן ליה (שם). תבא עליו ברכה. אמאי קנסת ליה, מאי מזיד יש כאן, אע"פ שידע שהן טמאים נתכוין הוא לתשלומין הגונים (שם). דאכיל מיניה מידי כו'. ואע"ג שהתשלומין נעשים תרומה ולא חזו ליה בימי טומאה, הא מיהא לתשלומין מעליא איכוון, תרומה טמאה לא חזיא לאכילה, כהן טהור קאי עליה בעשה כפ' הערל (עג:) וכהן טמא קאי עלה במיתה, דלא חלק הכתוב לגבי טומאת הגוף בין קדשים טהורים לקדשים טמאים (יבמות צ.). משלם כל דהו. ואפילו חולין טמאים (שם). דם שנטמא וזרקו בשוגג. קסבור אין קרבנות מקבלין טומאה (מנחות כה:). הורצה. קרבן לבעלים דמרצה ציץ (פסחים טז:). במזיד לא הורצה. להיות בשר קרבן נאכל לכהנים, דקנסא הוא, אבל בעלים נתכפרו, כדאמרינן ביבמות בהאשה רבה (צ.) דכיון דמדאורייתא מרצי נמי אמזיד, לא מצו רבנן למימר ליה זיל איתי חולין לעזרה (פסחים טז:) ולא שייכא אחר דא"כ נמצאו ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה ולהביא חולין לעזרה (זבחים מה:) ואע"פ שהציץ מרצה קנסוהו רבנן שלא יהא בשר נאכל (יומא ז.). במזיד לא יאכל. שעבר על השבות דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט (ביצה לו:). המטביל כלים בשבת. במקוה שיש לו בחצרו, ועבר על אדרבנן דאמרי במתניתין מטבילין כלים מלפני השבת, דנראה כמתקן (שם).

מסורת הש"ס

א) [בכורות ל.], ב) שם ע"ש, ג) יבמות צ., ד) שם, ה) ס"א ל"ג, ו) פסחים טז: יומא ז. מנחות כה. יבמות צ. זבחים מה., ז) תרומות פ"ב מ"ג ביצה יח., ח) ב"ז שם, ט) [ר"ה ט:], י) [צ"ל טמאה], כ) [יומא ז.].

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דאכל מיניה כו' דהאוכל תרומה בטומאת הגוף במיתה ואפילו היא טמאה. עי' חולין דף קיג ע"ב ול"ע:

◆

הגהות מהר"ב
רנשבורג

א] רש"י ד"ה דאכל מיניה וכו' ואפי' היא טמאה. נ"ב צ"ע דתרומה טמאה בטומאת הגוף אינה במיתה כדאי' בחולין קיג ע"ב וכ"פ הר"מ פ"ז מהל' תרומות הלכה א' וכן ראיתי בגעל בני יעקב בהגהות רמב"ם שם תמה על רש"י בזה וצ"ע ועי' בספר מים חיים לפר"ח בהל' תרומות פ"ז הלכה א' ובמשנה ראשונה ביבמות דף צ ע"א ודו"ק:

◆

תוספות רי"ד

דהכי הוא דהא ממחיצת הכרם שנפרצה דא"ר מאיר דקדש וחייב באחריות ילפינן דסבר ר"מ גרמא בניזקין חייב והתם במזיד הוא כדקתני אומרים לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קדש וחייב באחריותו דמשמע טעמא דהודיעוהו מיחייב הא לאו הכי לא: